

Rapporten All-Archeo bv 2075

**Archeologienota met beperkte samenstelling
Antwerpen – Nieuwe Westweg**

Natasja Reyns

Bornem
2024

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2024/12.807/115

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens.....	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht.....	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	10
2.4	Assessmentrapport	11
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	11
2.4.2	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	14
2.4.3	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	14
3	Samenvatting.....	15
4	Bibliografie	16
4.1	Publicaties	16
4.2	Websites	16
5	Bijlagen	17
5.1	Archeologische periodes.....	17

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

Omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn, betreft het een archeologienota met beperkte samenstelling.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2024E225

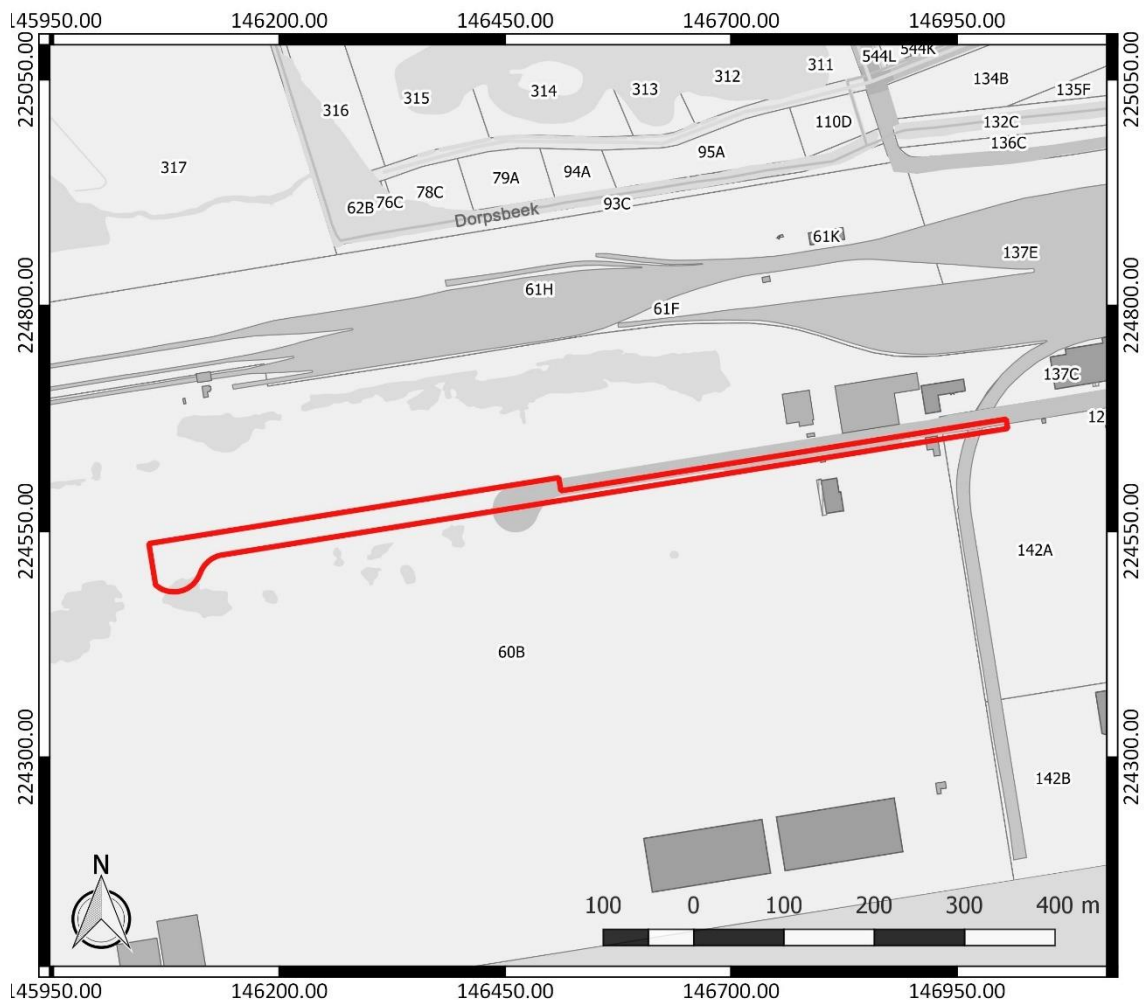
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): provincie Antwerpen, Antwerpen, Nieuwe Westweg, Afwateringsgracht

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 151371.15, 184703.07
- 151486.09, 184807.55

Kadastraal plan:

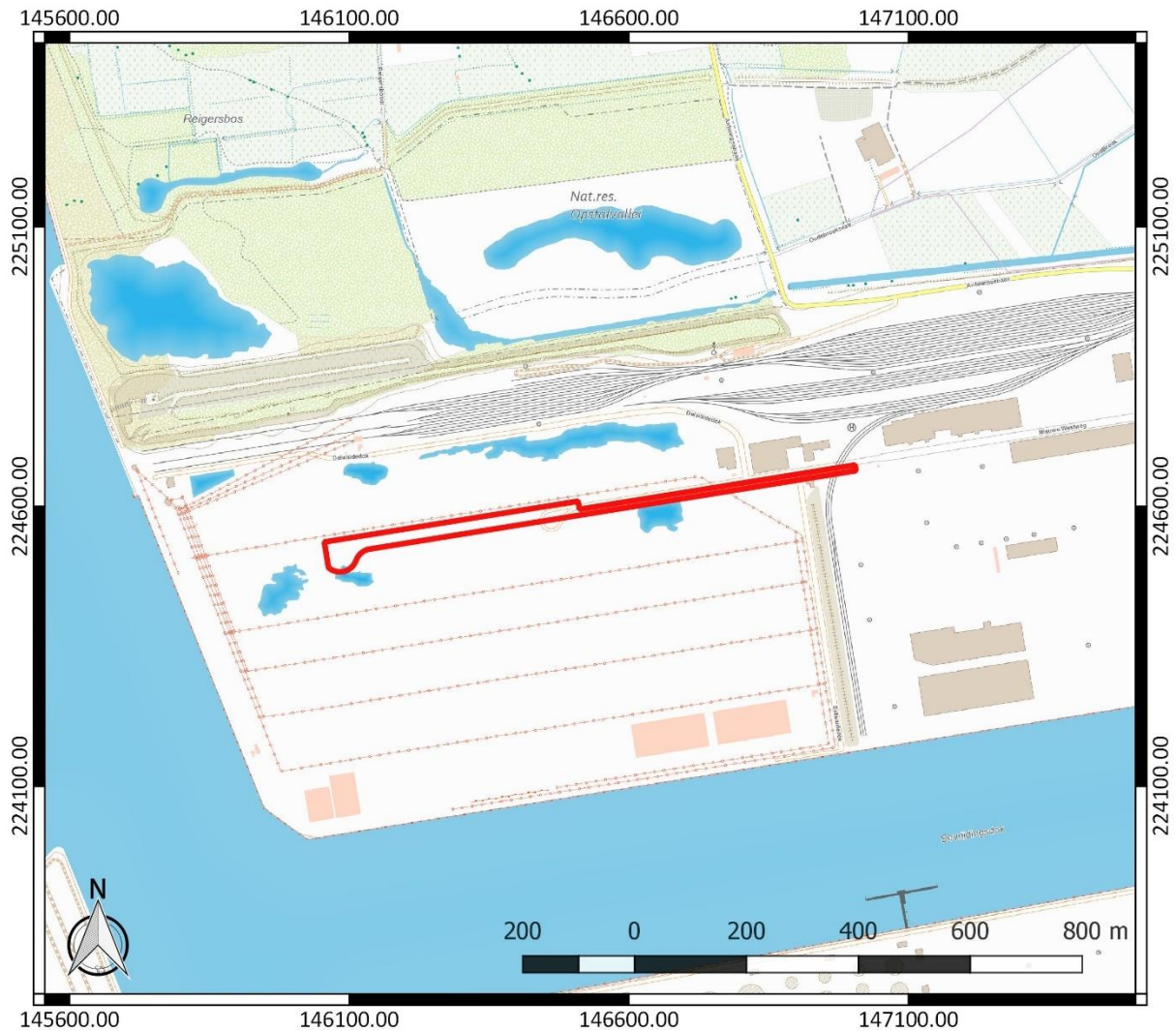

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Antwerpen, Afdeling 18, sectie B, nummer 60B en sectie C, nummer 142A

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 1,841 ha

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 29/05/2024 – 03/06/2024

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, haven

Verstoorde zones: niet van toepassing

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

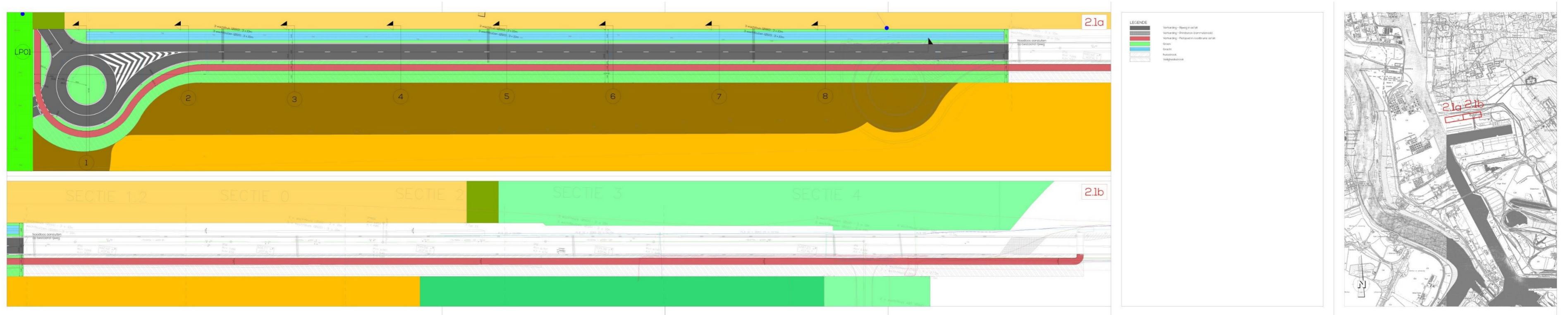
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

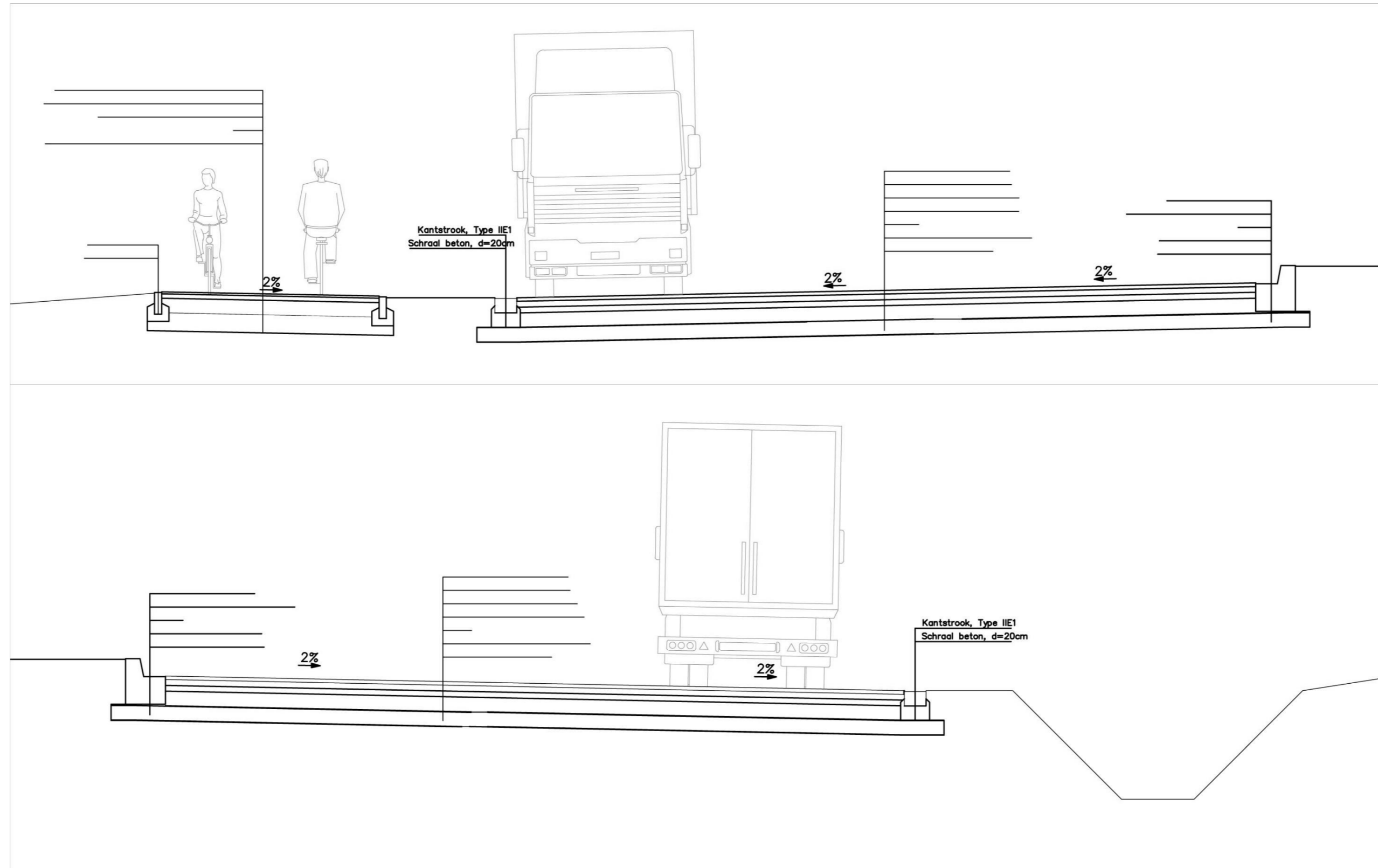
2.3.2 Beschrijving geplande werken

Het voorwerp van de aanvraag is een stedenbouwkundige vergunning voor de aanleg van een doodlopende weg en riolering. Daarvoor wordt een nieuw fietspad aangelegd langs een bestaande weg en langs een uitbreiding van die weg. De bestaande weg wordt over een lengte van ca. 450 m verlengd naar het westen toe en wordt ook geflankeerd door een dubbel richting fietspad van ca. 2,5 m breed. De nieuwe weg wordt ca. 9 m breed.

De nieuwe verharding zal een verstoringsdiepte van maximaal ca. 75 cm kennen. Het nieuwe fietspad kent een verstoringsdiepte van ca. 54 cm. Naast de nieuwe weg wordt ook nog een nieuwe open gracht aangelegd. Die zal een verstoringsdiepte van ca. 1,66 m kennen. Door de aanleg van een open gracht wordt niet voorzien in de aanleg van riolering.

Figuur 3: Ontwerpplan

Figuur 4: Snede

2.3.3 Werkwijze

Een archeologienota met beperkte samenstelling mag worden opgesteld omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn.³

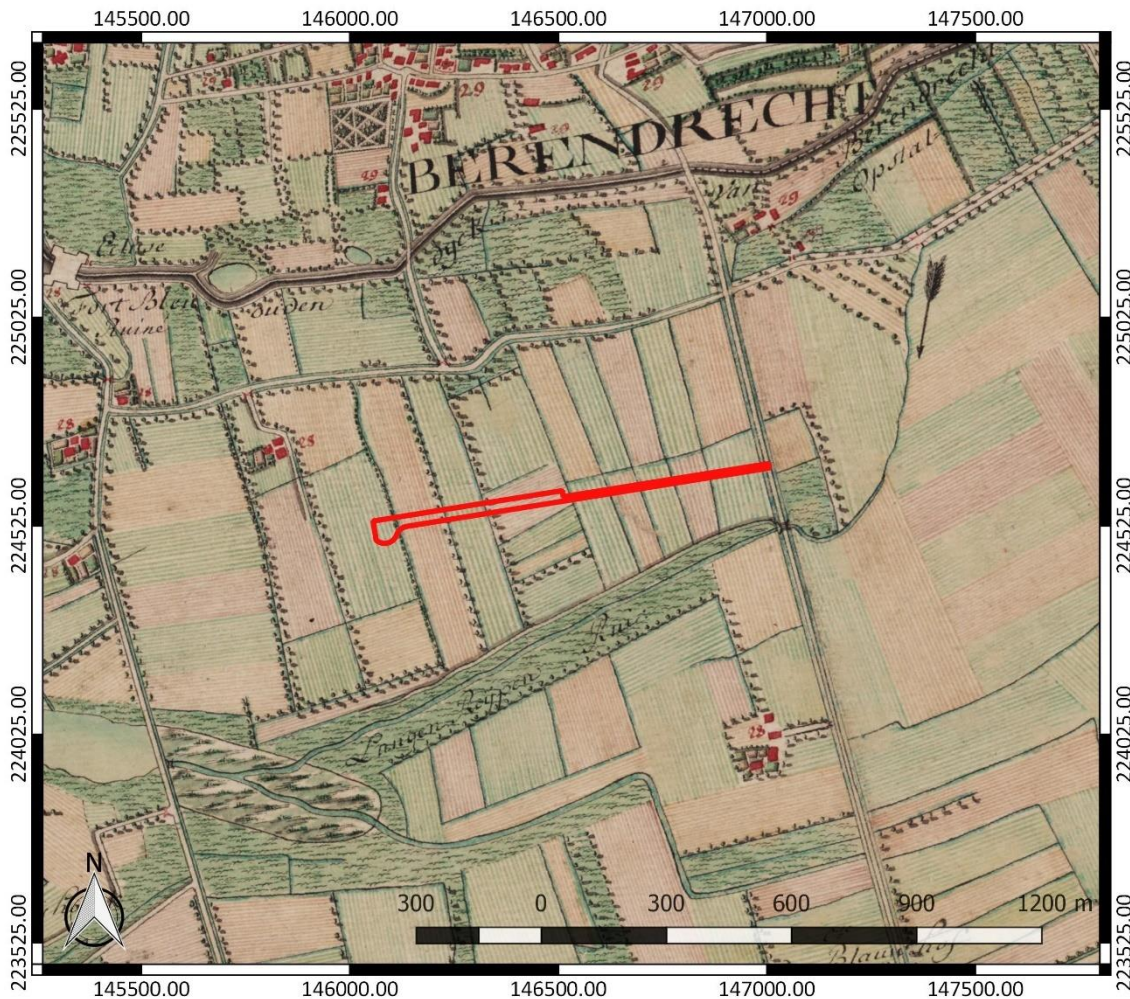
Deze archeologienota met beperkte samenstelling wordt opgesteld met betrekking tot werkzaamheden op een terrein dat in het verleden opgehoogd werd. We kunnen aantonen dat de geplande werken binnen de opgebrachte grond blijven. Het assessmentrapport blijft daarom beperkt tot het doorslaggevende aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.

³ Code van Goede Praktijk 4.0, 108

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland. Het ligt in de polder ten zuiden van Berendrecht. Er lopen grachten over het terrein. Ten oosten zien we de aanduiding van een weg. Ten zuiden is een waterloop aangegeven en ten noorden vinden we de aanduiding van een dijk met ten noorden daarvan Berendrecht. De gronden van het gebied werden in de 20ste eeuw opgehoogd in functie van haveninfrastructuur.

Figuur 5: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

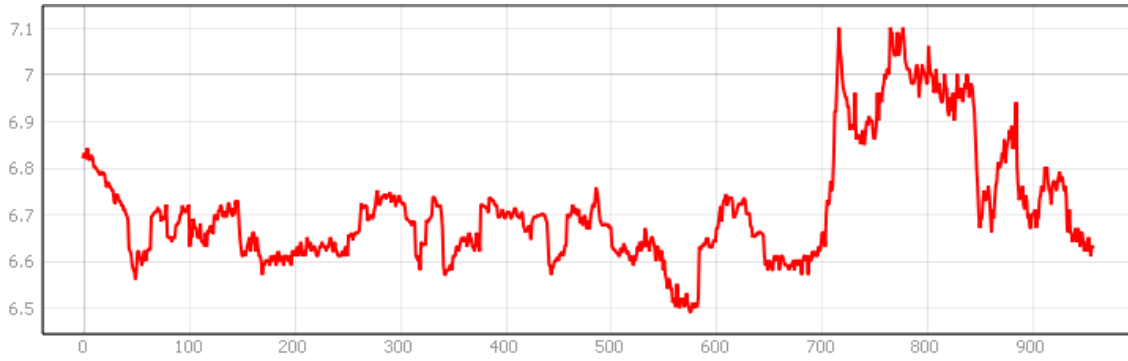
Vandaag de dag wordt het terrein ingenomen door weginfrastructuur, groen en braakliggend terrein. Het DTM geeft aan dat het terrein in het verleden opgehoogd werd. Het kent vandaag een hoogte tussen ca. 6,5 en 7,1 m TAW. Een topografische kaart uit 1863 geeft daarentegen aan dat het onderzoeksgebied destijds op een hoogte van ca. 2 tot 3 m gesitueerd was. Dit betekent dat het terrein in het verleden ongeveer 3 tot 5 m opgehoogd moet zijn. Verder zien we op de topografische kaart uit 1863 een deels gelijkaardig beeld als op de Ferrariskaart. Het terrein is in gebruik als akkerland en als grasland. Over het oosten van het terrein loopt een weg.

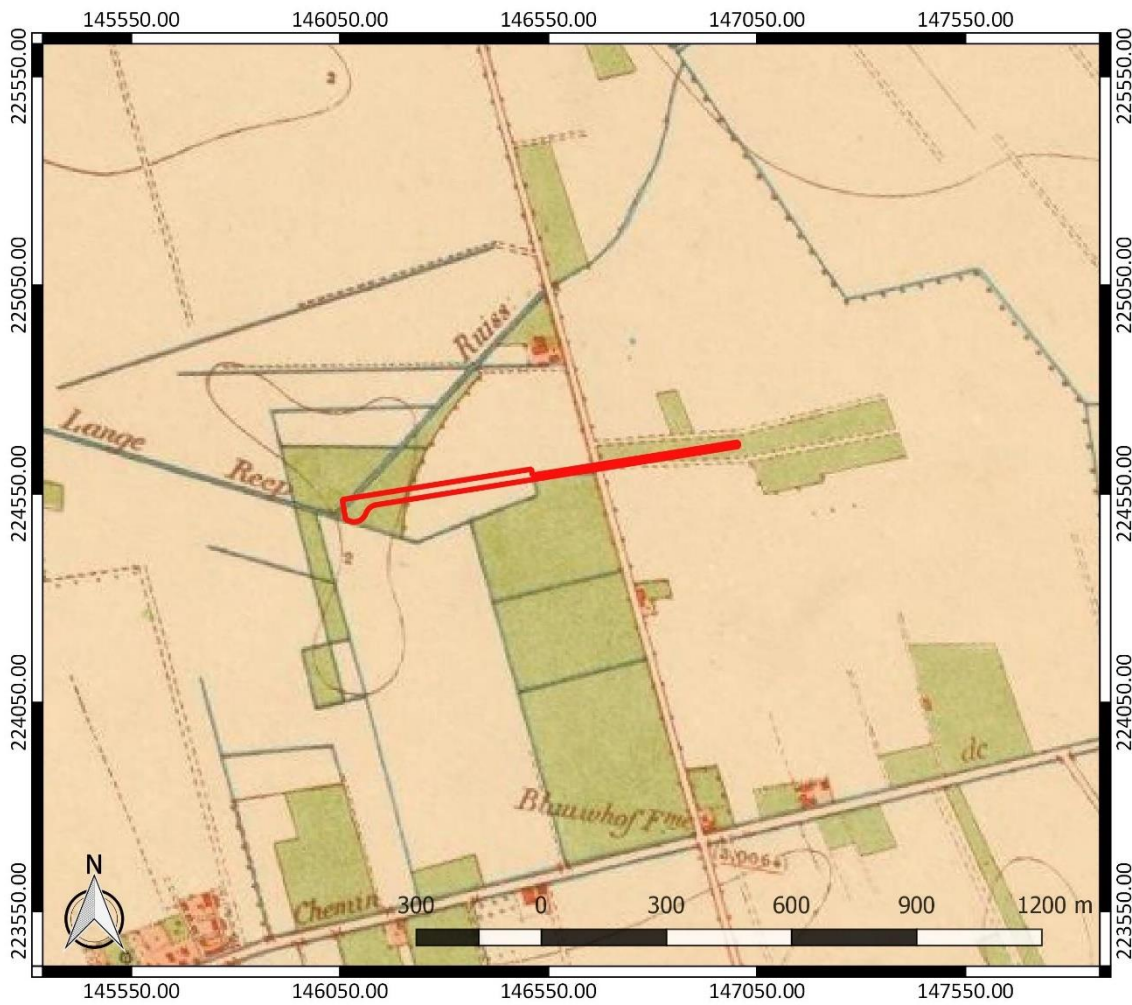
Figuur 6: Luchtfoto van 2023 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Situering van het onderzoeksgebied op het DTM Vlaanderen II 1 m

Figuur 8: Hoogteverloop van west naar oost, centraal over het onderzoeksgebied

Figuur 9: Topografische kaart uit 1863 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

2.4.2 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Een 18de-eeuwse historische kaart en een 19de-eeuwse topografische kaart geven aan dat het onderzoeksgebied destijds in gebruik was als akkerland en als grasland. Het terrein was in 1863 gesitueerd op een hoogte van ca. 2 tot 3 m. Vandaag de dag is het terrein gelegen op een hoogte tussen ca. 6,5 en 7,1 m TAW. Dit betekent dat het terrein in het verleden ongeveer 3 tot 5 m opgehoogd is.

Wat is de impact van de geplande werken?

Op het terrein wordt de aanleg van weginfrastructuur voorzien met de aanleg van een nieuwe rijweg, een fietspad, een gracht en andere nutsvoorzieningen. De geplande bodemingrepen zullen een verstoringsdiepte van ca. 54 cm tot 1,66 m kennen. Dit betekent dat de geplande werken beperkt blijven tot de opgebrachte lagen en dat het oorspronkelijke maaiveldniveau niet geraakt zal worden.

2.4.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt geen verder archeologisch vooronderzoek nodig. Het onderzoeksgebied blijkt in het verleden ongeveer 3 tot 5 m opgehoogd. Een evaluatie van de impact van de geplande werken maakt duidelijk dat de werken die zullen plaatsvinden geen bedreiging voor het oorspronkelijke bodemarchief vormen, aangezien ze beperkt blijven tot een verstoringsdiepte van ca. 1,66 m. Daarmee blijven ze beperkt tot de jonge opgebrachte lagen en wordt het oorspronkelijke maaiveldniveau niet geraakt. Historische kaarten tonen ons verder ook geen structuren binnen de contouren van het onderzoeksgebied die hoger opgericht geweest kunnen zijn dan het maaiveldniveau destijds, zoals bijvoorbeeld dijken.

Bijgevolg verwachten we dat de kenniswinst in geval van verder vooronderzoek in het kader van de geplande werken zeer gering zal zijn. Te gering om de kosten ervan te verantwoorden. We komen zo tot het besluit dat in het kader van de geplande werken op het terrein geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig zijn.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de uitbreiding van de bestaande weginfrastructuur diende een archeologienota opgesteld te worden. Uit een eerste evaluatie van de gebruiksgeschiedenis van het terrein en de impact van de geplande werken bleek dat de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling volstond. Het terrein blijkt in het verleden namelijk sterk opgehoogd. Een evaluatie van de impact van de geplande werken toont aan dat het oorspronkelijke maaiveldniveau niet bedreigd wordt door de geplande werken. Bijgevolg kunnen we besluiten dat verder vooronderzoek in het kader van de geplande werken tot weinig kenniswinst zal leiden. Daarom worden in het kader van de geplande werken geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Code van Goede Praktijk 4.0

4.2 Websites

Cartesius (2024)

<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2024)

<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2024)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2024)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2024)

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2024)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

